

Musikk i perspektiv

Programfag musikk

Omfang: 336 timer

Formål og perspektiv

I faget musikk i perspektiv skal elevene lære musikkteori og -historie og lære å se musikken i et større perspektiv. Faget skal gi elevene dypere innsikt i musikken og i sammenhengene mellom musikk, individ og samfunn. Gjennom arbeidet med faget får elevene øvelse i å forstå musikkens grunnleggende oppbygning og begrepsapparat, og en dypere forståelse for strukturer og systemer i musikk. Elevene settes også i stand til å kommunisere om musikk, og til å se musikkens rolle i samfunnet. Arbeidet med teori og analyse skjer i nær samhandling med de utøvende og praktiske fagene. Dette styrker koblingen mellom sanseintrykk og rasjonell tenkning, og kan styrke elevenes bevissthet rundt egne emosjoner. Musikk i perspektiv bidrar til elevenes forståelse av musikk som uttrykksform og av dens historiske rolle og muligheter som påvirkende kraft både politisk og sosialt. Gjennom å reflektere og tenke kritisk om musikalske uttrykk og musikk i samfunnet styrkes elevenes muligheter til å delta i diskusjonen om musikk.

I musikk i perspektiv får elevene kompetanse i å kommunisere om og med musikk, og lærer å sette musikken inn i forskjellige kontekster. Dette gir muligheter til å samhandle med andre mennesker og delta aktivt i diskusjonen om musikk. Musikken og fellesskapet rundt musikken bygger relasjoner mellom mennesker, gir mestringsfølelse og bidrar til mening i livet. Det å kjenne igjen og reflektere rundt egne emosjonelle erfaringer i musikk kan også gi elevene økt selvinnsikt og forståelse og aksept for egne reaksjoner og følelser. En god forståelse av og refleksjon rundt sammenhengene mellom musikk, historie og samfunn bygger broer på tvers av religion, kultur, språk og geografi.

Kjerneelementer

Musikk i historie og samfunn

Kjerneelementet musikk i historie og samfunn handler om musikkens rolle og form i ulike historiske og kulturelle kontekster. Å se vår tids kulturuttrykk i en historisk kontekst er sentralt i kjerneelementet. Musikken knyttes til nasjonal, samisk og global kultur, og elevene utforsker musikkens påvirkning på samfunnet både i vår tid og bakover i historien. Refleksjon rundt tradisjon, fornyelse og det å utfordre det etablerte inngår i kjerneelementet.

Musikkens prinsipper, systemer og strukturer

Kjerneelementet musikkens prinsipper, systemer og strukturer handler om å avdekke de mange forskjellige lag av strukturert informasjon musikken inneholder og om utforske og anvende de teoretiske systemene som forklarer disse. Å forstå og å forklare at all musikk er bygget på noen felles grunnleggende prinsipper er sentralt i kjerneelementet.

Musikkens språk og begreper

Kjerneelementet musikkens språk og begreper handler om å anvende musikkens skriftspråk og begrepsapparat. Lese- og skriveferdigheter er sentralt i kjerneelementet.

Å kommunisere skriftlig og muntlig med musikalske fagbegreper står også sentralt i kjerneelementet.

Aktiv lytting

Kjerneelementet aktiv lytting handler om å hente ut konkret informasjon fra abstrakte erfaringer. Å tilegne seg og anvende konkrete gehørferdigheter gjennom å jobbe auditivt med musikkens elementer er sentralt i kjerneelementet.

Analyse og metode

Kjerneelementet analyse og metode handler om å undersøke musikk analytisk og kritisk med musikkvitenskapelige metoder. Kildebruk, kildekritikk og refleksjon står sentralt i kjerneelementet.

Kompetansemål

Mål for opplæringen er at eleven skal kunne:

- gjenkjenne og dokumentere sentrale stiltrekk i musikk fra et bredt utvalg sjangre og epoker
- finne, vurdere og bruke skriftlige kilder for å belyse musikk i forskjellige kontekster
- reflektere over og gjøre rede for hvordan musikken er påvirket av og påvirker historie, samfunn og teknologi
- forstå og gjøre rede for musikkens grunnleggende prinsipper, systemer og strukturer
- anvende sentrale begreper og fagspråk i arbeid med musikk, både muntlig og skriftlig
- anvende teknikker for å skrive ned musikk etter gehør
- analysere musikk auditivt og etter noter og hente ut konkret informasjon fra musikken
- anvende grunnleggende satslæreprinsipper
- tolke og uttrykke emosjonelle erfaringer i møte med musikk
- reflektere rundt og gjøre rede for sammenhengen mellom analytisk forståelse og emosjonelle opplevelser
- drøfte musikk innenfor akademiske rammer og prinsipper

Innhold og arbeidsmåter

Musikk i perspektiv er et stort og innholdsrikt fag som er gjennomgående over tre år. Det kan være naturlig å dele opp faget i forskjellige delfag med hver sine fokusområder for å kunne gå i dybden fra flere innfallsvinkler og belyse musikken fra forskjellige perspektiver.

Det kan være naturlig at delfagene har forskjellig fokus på kompetansemålene, men i utgangspunktet er alle kompetansemålene relevante for og skal jobbes med uansett delfag. Eksempel på inndeling av faget:

Musikkorientering

I musikkorientering får elevene en oversikt over musikk i historie og samfunn. Her arbeider man også med musikkens skriftspråk og akademisk arbeid, gjennom lytting og lesing av musikk og lesing og skriving av musikkvitenskapelige tekster. Arbeid med stiltrekk og tradisjonelle former og ensembler i musikken er en naturlig del av dette fokusområdet. Her

jobber elevene også med refleksjon omkring hvordan dagens musikk kan forstås i en historisk kontekst.

Musikkteori

I musikkteori arbeider elevene med prinsipper, systemer og strukturer i musikken, i tillegg til å tilegne seg og utforske musikkens skriftspråk og begrepsapparat. Elevene lærer også grunnleggende satslære.

Gehørtrening

I gehørtrening arbeider elevene auditivt med musikk, og de oppøver konkrete ferdigheter i å gjenkjenne og skrive ned intervaller, akkorder, melodier, rytme, etc. De oppøver samtidig ferdigheter innen aktiv lytting til musikk.

Opplæringen i et så omfangsrikt fag som musikk i perspektiv krever varierte arbeidsmåter. Tavleundervisning, dialogisk klasseromsundervisning, gruppearbeid, selvstendig øving, skriftlige og muntlige oppgaver brukes i arbeidet med kjerneelementene. Opplæringen organiseres både periodisert og i ukentlige timer.

Et tett flerfaglig samarbeid mellom det teoretiske faget musikk i perspektiv og de praktiske programfagene individuell øving, øving i felleskap og musikkproduksjon er en forutsetning for en helhetlig forståelse av musikken. Det teoretiske og det praktiske fungerer sammen i en toveis vekselvirkning. Elevenes erfaringer i de praktiske fagene er grunnlaget for det analytiske og teoretiske arbeid i musikk i perspektiv. Samtidig kan oversikten, ferdighetene og begrepsforståelsen elevene opparbeider i musikk i perspektiv brukes til å løse praktiske musikalske oppgaver og styrke elevenes evne til å kommunisere og samarbeide i de praktiske fagene.

Gjennom faglige samtaler, presentasjon av eget arbeid og ved å lytte til andres presentasjoner, opparbeider elevene muntlige ferdigheter. Skriftlige ferdigheter øves både gjennom å skrive fagtekster samt å gjengi musikk med noter, besifring og andre sentrale skriftspråk innen musikken. Elevene leser og tolker ulike former for musikalsk notasjon og tilegner seg forståelse gjennom fagtekst. Gjennom arbeid med de matematiske og logiske dimensjonene ved rytmiske og tonale parametere øves regneferdigheter. Digitale ferdigheter øves gjennom kritisk kildesøk, digital tekstbehandling og gjennom bruk av digitale presentasjonsverktøy. Musikk i perspektiv inneholder forskjellige kompetansetyper som i stor grad henger sammen og bygger på hverandre. Akademisk arbeid med musikk krever for eksempel både et godt begrepsapparat, gode ferdigheter innen musikkens skriftspråk, kildekritikk og evne til å reflektere rundt musikk. Det er derfor naturlig at ikke alle kompetansemålene har like mye fokus på hvert trinn.

Følgende inndeling er forankret i steinerpedagogiske prinsipper:

Vg1: I Vg1 er det naturlig å arbeide mye med konkrete fenomener og en grunnleggende oversikt. Det bør være fokus på å lære musikkens språk og begreper og enkle prinsipper, systemer og strukturer. Det er også naturlig å jobbe med en historisk oversikt og grunnlagstenkning.

Vg2: I Vg2 er det naturlig å arbeide mer reflekterende og med mer sammensatte fenomener. Det bør være fokus på å sette sammen elementene fra Vg1 inn i større sammenhenger og strukturer. Det er også naturlig å jobbe med kildekritikk og å oppøve forståelse for samspill mellom musikk og samfunn.

Vg3 – abstrakt tenkning og metodisk arbeid

I Vg3 er det naturlig å arbeide mer med abstrakt tenkning og metodiske prinsipper, og å utforske dypere sammenhenger i musikken. Det bør være fokus på forståelse av avanserte og abstrakte sammenhenger i musikkens prinsipper, systemer og strukturer, samt å kunne anvende teoretiske ferdigheter i forskjellige sammenhenger. Det er også naturlig å jobbe med analyser av musikk og av musikkens sammenhenger med individ, emosjoner, historie og samfunn. Elevene gjennomfører et stort skriftlig arbeid der de både presenterer, analyserer og drøfter musikk opp mot en selvvalgt problemstilling.

Et helt essensielt faglig arbeid i musikk i perspektiv er fordypningsoppgaven i Vg3. Elevene arbeider selvstendig under veiledning med et selvvalgt emne. Emnet skal knyttes til den avsluttende fordypningskonserten i individuell øving. Fordypningsoppgaven skal skrives innenfor akademiske rammer og prinsipper og ha en problemstilling som dekker flere av kjerneelementene.

Vurdering

Underveisvurdering

Underveisvurderingen skal bidra til å fremme læring og til å utvikle kompetanse i musikk i perspektiv. Elevene viser og utvikler kompetanse i faget når de dokumenterer stiltrekk i musikk, anvender skriftlige kilder på en kritisk måte og reflektere over og gjør rede for hvordan musikken er påvirket av og påvirker historie, samfunn og teknologi. Elevene viser også kompetanse når de gjør rede for musikkens grunnleggende prinsipper, systemer og strukturer, anvender faglige begreper, skriftspråk og satslæreprinsipper i kjente og ukjente sammenhenger. Videre viser og utvikler de kompetanse når de skriver ned musikk etter gehør og analyserer musikk og reflekterer rundt og gjør rede for sammenhengen mellom analytisk forståelse og emosjonelle opplevelser. Elevene utviser kompetanse når de undersøker og drøfter musikk innenfor akademiske rammer og prinsipper.

Læreren skal legge til rette for elevmedvirkning og stimulere til lærelyst ved at elevene får ta i bruk ulike strategier og læringsressurser når de arbeider med faget selvstendig og sammen med andre. Læreren skal legge til rette slik at elevene utvikler analytiske og praktiske ferdigheter i arbeid med musikk innenfor ulike praksiser. Læreren skal legge til rette for at elevene får praktiske ferdigheter i gehør og teori som kan brukes i ulike sammenhenger. Læreren skal være i dialog med elevene om utviklingen deres i å tilegne seg og anvende kunnskaper om musikkens rolle i ulike kulturelle, samfunnsmessige og historiske kontekster, og elevene skal få mulighet til å prøve seg fram. Med utgangspunkt i kompetansen elevene viser, skal de få mulighet til å sette ord på hva de opplever at de får til, og reflektere over egen faglige utvikling. Læreren skal gi veiledning om videre læring slik at elevene kan bruke veiledningen for å videreutvikle analytiske og praktiske ferdigheter i faget.

Standpunkt vurdering

Standpunkt vurderingen skal uttrykke elevenes sluttkompetanse i faget. Med utgangspunkt i kompetansemålene skal eleven få vise kompetanse i kjente og ukjente sammenhenger og situasjoner. Læreren skal planlegge og legge til rette for at eleven får vise sin helhetlige kompetanse i musikk i perspektiv på ulike og varierte måter. Vurderingen inkluderer elevenes forståelse og evne til refleksjon og kritisk tenkning. På bakgrunn av kompetansen eleven har vist, gjør læreren en vurdering av elevenes samlede kompetanse i faget musikk i perspektiv.